

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์อัตราส่วนถัวความเสี่ยงของข้าขาว 5% FOB ด้วยวิธีควอนไทล์รีเกรสชัน มีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1.1 ทฤษฎีการบรรจบกันของราคาปัจจุบันและราคาซื้อขายล่วงหน้า

ราคาปัจจุบันจะเกิดขึ้น ณ เวลาปัจจุบัน โดยที่มีการส่งมอบรับมอบและชำระราคากัน จึงซื้อขายสินค้าในตลาดซื้อขายสินค้าจริง หรือ Cash Market หรือ Spot Market ส่วนราคาสินค้าล่วงหน้าคือราคาที่ทำการซื้อขายในตลาดล่วงหน้าซึ่งจะมี AFET หรือ ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการซื้อขายล่วงหน้า โดยจะตกลงกันว่าจะทำการส่งมอบรับมอบและชำระเงินกันในอนาคต ดังนั้นในการซื้อขายล่วงหน้าใน AFET ไม่จำเป็นต้องมีสินค้าในมือหรือไม่ต้องรับมอบสินค้าในทันที แต่ใช้การวางเงินหลักประกัน (Margin) ไว้เพื่อเป็นหลักประกันในการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่ตกลง

ในขณะที่หนึ่งนั้นราคาของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าอาจมีค่าแตกต่างจากราคาปัจจุบัน เพราะราคาทั้งสองเป็นราคาที่ส่งมอบในเวลาที่แตกต่างกัน แต่ทั้งนี้ราคาทั้งสองจะมีความสัมพันธ์กันเนื่องจากสินค้าอ้างอิงสำหรับการซื้อขายล่วงหน้าและสินค้าในตลาดซื้อขายสินค้าจริงเป็นสินค้าเดียวกัน โดยราคาของสินค้าล่วงหน้าจะสะท้อนถึงการคาดคะเนถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่น ฤดูกาล แนวโน้มความต้องการสินค้านั้นๆ ณ เวลาหนึ่ง ระยะเวลาในการจัดเก็บสินค้า เป็นต้น ซึ่งโดยปกติราคาซื้อขายล่วงหน้ามักจะสูงกว่าราคาซื้อขายจริง ยกเว้นในบางกรณี เช่น เกิดการขาดแคลนสินค้านั้นๆ อาจมีผลให้ราคาซื้อขายจริงสูงกว่าราคาล่วงหน้าได้ เมื่อใกล้วันที่ส่งมอบสัญญา ความแตกต่างระหว่างราคาในสองตลาดจะลดลงจนกระทั่งถึงวันส่งมอบ ราคาทั้งสองจะเท่ากัน เราเรียกการเคลื่อนที่เข้าหากันของราคาในสองตลาดว่า การบรรจบของราคา (Price Convergence)

การบรรจบกันของราคาเกิดขึ้นเนื่องจากในวันที่วันส่งมอบของสัญญาซื้อขายล่วงหน้านั้น การซื้อขายในตลาดล่วงหน้าจะมีผลเหมือนกับการซื้อขายในตลาดปัจจุบัน จึงทำให้เกิดโอกาสการทำอาบิตราย ซึ่งการทำอาบิตรายจะกดดันให้ราคาในตลาดเท่ากัน (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2552)

2.1.2 ทฤษฎีการประกันความเสี่ยงจากราคาสินค้าเกษตรด้วยสัญญาฟิวเจอร์หรือสัญญาซื้อขายล่วงหน้าและการจัดสรรความเสี่ยง

ความเสี่ยงจากราคาสินค้าเกษตรเกิดขึ้นจากความไม่แน่นอนทางด้านราคาในอนาคต โดยที่ส่วนเปิดความเสี่ยงจากราคาสินค้าเกษตรหมายถึง การที่ผลประกอบการในอนาคตของผู้ประกอบการอาจได้รับผลกระทบจากความไม่แน่นอนของราคาสินค้าเกษตร ทั้งเกษตรกรหรือผู้แปรรูปสินค้าเกษตรต่างก็มีส่วนเปิดความเสี่ยงต่อราคาสินค้าเกษตร เช่น การลดลงของราคาสินค้าเกษตรจะทำให้รายได้ของเกษตรกรลดลง ในทางตรงกันข้ามการเพิ่มขึ้นของราคาสินค้าเกษตรทำให้ต้นทุนของผู้แปรรูปสินค้าเกษตรสูงขึ้น

การประกันความเสี่ยง (Hedging) จากราคาสินค้าเกษตรหมายถึง การทำธุรกรรมเพื่อปกป้องฐานทางการเงินของเกษตรกรหรือผู้แปรรูปสินค้าเกษตรให้ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาสินค้าเกษตรลดลง หากมีแผนที่จะซื้อขายสินค้าเกษตรในอนาคตก็สามารถประกันความเสี่ยงของธุรกรรมผ่านตลาดซื้อขายล่วงหน้าได้โดยการใช้สัญญาฟิวเจอร์เป็นเครื่องมือสำหรับประกันความเสี่ยงจากความไม่แน่นอนของราคาสินค้าในอนาคต ซึ่งสัญญาฟิวเจอร์นั้นช่วยให้ผู้ประกันความเสี่ยงสามารถกำหนด ประเภท คุณภาพ ราคา และปริมาณ ของสินค้าที่จะซื้อขายให้คงที่ได้ นอกจากนั้นแล้วผู้ค้าที่ไม่ได้หวังการส่งมอบจริงตามข้อกำหนดสัญญาสามารถใช้สัญญาฟิวเจอร์ในการประกันความเสี่ยงจากราคาได้เช่นกัน เนื่องจากราคาปัจจุบันและราคาซื้อขายล่วงหน้าของสินค้ามักมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกันในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

หลักในการใช้ฟิวเจอร์เพื่อประกันความเสี่ยงคือ ให้ผู้ประกันความเสี่ยงเปิดฐานะในสัญญาฟิวเจอร์ในด้านตรงกันข้ามกับฐานะในตลาดปัจจุบันของตน และเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าที่ทำให้เกิดการขาดทุนหรือกำไรในฐาณะดังกล่าว ผู้ประกันความเสี่ยงจะได้กำไรหรือขาดทุนจากการที่ซื้อสัญญาฟิวเจอร์ไปหักล้าง จะทำให้ฐานะทางการเงินสุทธิได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของราคาลดลง (ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย, 2552)

การประกันความเสี่ยงด้วยการขายล่วงหน้า (Short Hedge)

โดยทั่วไปผู้ที่เปิดฐานะเพื่อประกันความเสี่ยงด้านขาย ได้แก่ กลุ่มเกษตรกรที่คาดว่าจะเก็บเกี่ยวผลผลิตการเกษตรในอนาคตหรือพ่อค้าคนกลางที่มีสินค้าอยู่ในมือ โดยจะมีด้านราคาที่จะอาจลดลงในอนาคตซึ่งจะมีผลให้ได้รับรายได้ต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ จึงเข้ามาเปิดฐานะขายสัญญา ฟิวเจอร์ของสินค้าเกษตรเพื่อประกันความเสี่ยงจากราคาในอนาคต เมื่อต้องการป้องกันความเสี่ยงจากราคาข้าวที่คาดว่าจะลดลงด้วยการขายสัญญาล่วงหน้าที่ราคาหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไป ราคาข้าวในตลาดล่วงหน้ามีการปรับตัวลดลงต่ำกว่าราคาที่ได้ขายล่วงหน้าไว้ ก็สามารถปิดฐานะการถือครองสัญญาล่วงหน้าเพื่อรับกำไรจาก AFET ในขณะที่เดียวกันก็สามารถนำข้าวไปขายในตลาดจริงที่ราคา

ตลาดจริง ซึ่งมีราคาต่ำกว่าราคาขายที่ต้องการ ดังนั้นจึงสามารถนำกำไร ที่ได้รับจาก AFET ไปชดเชยกับราคาขายในตลาดจริง

หากยังคงถือสัญญาล่วงหน้าไว้โดยไม่ทำการปิดฐานะการถือครองภายในวันทำการซื้อขายสุดท้าย ก็สามารถส่งมอบข้าวได้ตามเงื่อนไขสัญญาล่วงหน้าของ AFET โดยจะได้รับผลกำไรหรือขาดทุน สะสมจากสัญญาล่วงหน้าที่ถือครอง ณ สิ้นวันทำการซื้อขายสุดท้าย เท่ากับส่วนต่างระหว่างราคายุติ ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้าย และราคาของสัญญาล่วงหน้าที่ได้เปิดสถานะไว้ ดังนั้นจะมอบสินค้าให้แก่ผู้ที่ถือครองสัญญาซื้อล่วงหน้า ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้ายตามที่ AFET ทำการจับคู่ให้ ซึ่งราคาข้าวที่ได้รับนั้นจะมีมูลค่าเช่นเดียวกับราคายุติ ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้าย

การประกันความเสี่ยงด้วยการซื้อล่วงหน้า (Long Hedge)

ผู้ที่เปิดฐานะเพื่อป้องกันความเสี่ยงด้านการซื้อ โดยทั่วไปได้แก่ โรงงานแปรรูปสินค้าเกษตรที่ต้องการรักษาค่ากำไร หรือผู้ที่ต้องการสินค้าในอนาคต โดยจะมีความเสี่ยงว่าราคาสินค้าเกษตรในตลาดจริงอาจจะสูงขึ้น จึงเข้ามาเปิดฐานะซื้อสัญญาฟิวเจอร์ของสินค้าเกษตรเพื่อป้องกันความเสี่ยงจากราคาซื้อในอนาคต เมื่อต้องการป้องกันความเสี่ยงจากราคาข้าวที่อาจสูงขึ้นด้วยการซื้อสัญญาล่วงหน้าที่ราคาหนึ่ง เมื่อเวลาผ่านไปราคาข้าวมีการปรับตัวสูงกว่าราคาที่ได้ซื้อล่วงหน้าไว้ ก็สามารถปิดฐานะการถือครองสัญญาซื้อล่วงหน้าของตนด้วยการขายสัญญาล่วงหน้า ในขณะเดียวกันซื้อข้าวในตลาดจริงที่มีราคาสูงกว่าราคาซื้อที่ต้องการ ดังนั้นจึงนำกำไรที่ได้รับจาก AFET ไปชดเชยกับราคาซื้อในตลาดจริง

หากยังคงถือสัญญาซื้อล่วงหน้าไว้โดยไม่ทำการปิดฐานะการถือครองภายในวันทำการซื้อขายสุดท้าย จะต้องรับมอบข้าวจากเงื่อนไขสัญญาซื้อขายล่วงหน้าของ AFET โดยจะได้รับผลกำไรหรือขาดทุนสะสมจากสัญญาล่วงหน้าที่ตนถือครอง ณ สิ้นสุดวันทำการซื้อขายสุดท้ายเท่ากับส่วนต่างระหว่างราคายุติ ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้าย และราคาของสัญญาล่วงหน้า ที่ได้เปิดสถานะไว้ ดังนั้นจะได้รับสินค้าจากผู้ถือครองสัญญาขายล่วงหน้า ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้ายตามที่ AFET ทำการจับคู่ให้ ซึ่งราคาข้าวที่จะต้องชำระนั้นจะมีมูลค่าเช่นเดียวกับราคายุติ ณ สิ้นวันซื้อขายสุดท้าย

การเลือกซื้อสินค้าอ้างอิง การกำหนดจำนวนสัญญา และการจัดสรรความเสี่ยง

โดยปกติหากผู้ประกันความเสี่ยงต้องการสินค้าตรงกับสินค้าที่ตนต้องการ ก็จะซื้อขายสัญญาที่มีสินค้าอ้างอิงนั้นๆ แต่หากไม่มีสินค้าที่ต้องก็สามารถใช้สินค้าที่มีการเคลื่อนไหวของราคา ที่สัมพันธ์กับสินค้าที่ต้องการมากที่สุด เช่น หากชวานาต้องการประกันความเสี่ยงจากราคาข้าวเปลือก ก็สามารถซื้อสัญญาฟิวเจอร์ข้าวขาว 5% แทนได้ เพราะราคาของข้าวเปลือกกับข้าวสารมีความสัมพันธ์กัน โดยที่จำนวนของสัญญาที่ใช้ประกันความเสี่ยงนั้นสามารถคำนวณได้จากสัดส่วนของ ปริมาณสินค้าที่ต้องการ ต่อ ปริมาณสินค้าอ้างอิงต่อสัญญา

สัญญาฟิวเจอร์นั้นมีผลดีในการช่วยจัดสรรความเสี่ยงระหว่างผู้ที่ต้องการประกันความเสี่ยงในด้านตรงข้าม คือเป็นกลไกในการจับคู่สัญญาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพการประกันความเสี่ยง เช่นชาวนาผู้ผลิตข้าวมีความเสี่ยงจากราคาข้าวที่อาจปรับตัวลดลงในอนาคต ดังนั้นชาวนาจึงขายสัญญาซึ่งเท่ากับว่าชาวนาได้โอนความเสี่ยงด้านราคาไปให้กับคู่สัญญาที่ซื้อสัญญาล่วงหน้า ซึ่งคู่สัญญาก็เป็นผู้ที่ป้องกันความเสี่ยงในอีกด้านหนึ่ง กล่าวคือต้องการประกันความเสี่ยงจากราคาข้าวที่อาจสูงขึ้น เช่น ผู้ส่งออกข้าว โรงงานแปรรูปที่ใช้ข้าวเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งจะมีผลทำให้ต้นทุนสูงขึ้น

2.1.3 การซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% FOB

การซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% FOB มีข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% FOB (WRF5) ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดต่างๆ ที่เป็นข้อกำหนดในการซื้อขายข้าวขาว 5% FOB ผ่าน AFET เช่น หน่วยการซื้อขาย, ราคาซื้อขาย, อัตราการขึ้นลงของราคา (ช่วงราคา), เงินประกันการส่งมอบ และเดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ เป็นต้น ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% FOB (WRF5)

วันที่เริ่มการซื้อขาย	29 เมษายน 2554
สินค้า	ข้าวขาว 5% ฤดูกาลผลิตปัจจุบัน (ข้าวใหม่)
คุณภาพสินค้าที่ส่งมอบ	ตามที่กำหนดไว้ในประกาศกระทรวงพาณิชย์โดยต้องอยู่ในสภาพดี และมีกลิ่นปกติเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในการค้าข้าวขาว 5 เปอร์เซนต์
หน่วยการซื้อขาย	50 เมตริกตัน (50,000 กิโลกรัม) / หนึ่งหน่วยการซื้อขาย
หน่วยการส่งมอบ	250 เมตริกตัน (250,000 กิโลกรัม) / หนึ่งหน่วยการส่งมอบ (5 หน่วยการซื้อขาย)
วิธีการซื้อขาย	ระบบอิเล็กทรอนิกส์
ราคาซื้อขาย	บาท/ตัน
อัตราการขึ้นลงของราคา (ช่วงราคา)	10 บาท/ตัน
อัตราการขึ้นลงของราคาสูงสุดประจำวัน	600 บาท / ตัน (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 18 กันยายน 2555) -อัตราดังกล่าวสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามหลักเกณฑ์การปรับอัตราขึ้นลงของราคาสูงสุดประจำวัน
จำนวนการถือครองข้อตกลง	Speculator ไม่เกิน 100 ข้อตกลงในเดือนส่งมอบ ไม่เกิน 1,000 ข้อตกลงในทุกเดือนรวมกัน Hedger จำนวนตามที่ได้รับอนุญาตจาก AFET
อัตราเงินประกันขั้นต้น (Initial margin)	สำหรับบัญชีอื่นๆ : ไม่ใช่เดือนส่งมอบ 40,000 บาทต่อข้อตกลงสิบวันทำการก่อนวันทำการแรกของเดือนส่งมอบจนถึงวันซื้อขายสุดท้าย 83,000 บาทต่อข้อตกลง สำหรับบัญชีประกันความเสี่ยง : ไม่ใช่เดือนส่งมอบ 30,000 บาทต่อข้อตกลงสิบวันทำการก่อนวันทำการแรกของเดือนส่งมอบจนถึงวันซื้อขายสุดท้าย 62,000 บาทต่อข้อตกลง (สำนักหักบัญชีของตลาดอาจประกาศการเปลี่ยนแปลงอัตราข้างต้นได้)

ตารางที่ 2.1 ข้อกำหนดการซื้อขายล่วงหน้าข้าวขาว 5% FOB (WRF5) (ต่อ)

เงินประกันการส่งมอบ	245,000 บาทต่อซื้อตกลง (สำนักหักบัญชีของตลาดอาจประกาศการเปลี่ยนแปลงอัตราข้างต้นได้)
เวลาซื้อขาย	10.00 น. ถึง 15.45 น.
เดือนที่ครบกำหนดส่งมอบ	มกราคม มีนาคม พฤษภาคม กรกฎาคม กันยายน พฤศจิกายน
วันซื้อขายสุดท้าย	วันทำการสุดท้ายก่อนวันทำการแรกของเดือนส่งมอบ
วันรับมอบสุดท้าย	กรณี FOB : วันทำการสุดท้ายของเดือนถัดจากเดือนส่งมอบ กรณีส่งมอบณคลังสินค้าที่ตลาดกำหนด : วันทำการที่ 5 ของเดือนถัดจากเดือนส่งมอบ
วิธีการส่งมอบจุดส่งมอบและเงื่อนไขการส่งมอบ	ส่งมอบข้าวขาว 5 % ตามเงื่อนไข Free on Board (FOB) กรุงเทพมหานคร กระทบ PP 50 กก. Break Bulk ตามเงื่อนไขที่ผู้ซื้อกำหนด (Buyer's Option) โดยผู้ซื้อเป็นผู้จัดหาบรรจุภัณฑ์และตีตราบรรจุภัณฑ์ นอกจากนี้ผู้ซื้อสามารถเลือกวิธีการส่งมอบรับมอบดังนี้ <ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งมอบ FOB กรุงเทพมหานครกระทบ PP 50 กก. ในตู้ Container 20 ฟุตโดยผู้ซื้อจ่ายส่วนเพิ่ม (Premium) 2. ส่งมอบ FOB แหลมฉบังกระทบ PP 50 กก. ในตู้ Container 20 ฟุตโดยผู้ซื้อจ่ายส่วนเพิ่ม (Premium) 3. ส่งมอบ FOB เกาะสีชังกระทบ PP 50 กก. Break Bulk โดยผู้ซื้อจ่ายส่วนเพิ่ม (Premium) 4. ส่งมอบ ณ คลังสินค้าตามที่คุณผู้ซื้อกำหนดโดยมีส่วนลด (Discount) ตามอัตราที่ตลาดกำหนด <p>การส่งมอบผู้ขายต้องส่งเป็น Bulk โดยรถบรรทุกที่สามารถยกเทได้เท่านั้น</p> <p>ในกรณีที่ผู้ซื้อต้องการบรรจุภัณฑ์กระทบ PP ที่มีขนาดต่างจาก 50 กก.*ผู้ซื้อต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่ม (Premium) ซึ่งเป็นค่าแรงในการบรรจุตามขนาดของบรรจุภัณฑ์ตามที่ตลาดประกาศกำหนด</p> <p>* (ตลาดกำหนดขนาดของบรรจุภัณฑ์อื่น = 25 กก.)</p>

ที่มา : ตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET)

2.1.4 แนวคิดอัตราส่วนการถัวความเสี่ยง (Hedge ratios)

อัตราถัวความเสี่ยงมีประโยชน์ในการป้องกันความเสี่ยงจากความผันผวนของราคาหลักทรัพย์อ้างอิงที่ตนถืออยู่โดยนำไปหาจำนวนสัญญาของสัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่ต้องเปิดสถานะในด้านตรงข้ามกับสินค้าเกษตรที่ถือครองอยู่ซึ่งมี 2 วิธีคือ

1. วิธีแบบง่าย

เป็นการใช้อัตราถัวความเสี่ยงแบบ 1:1 โดยที่ผู้ประกันความเสี่ยงเปิดสถานะสัญญาซื้อขายล่วงหน้าในด้านตรงข้ามกับสินค้าเกษตรที่ถือครองโดยเปิดสัญญาในจำนวนที่เท่าจำนวนสินค้าเกษตรคือการเปลี่ยนแปลงของราคาในปัจจุบันเท่ากับการเปลี่ยนแปลงของราคาล่วงหน้าดังสมการ

$$\Delta S = \Delta F \quad (2.1)$$

โดยที่ S = ราคาที่ตลาดซื้อขายทันที

F = ราคาตลาดซื้อขายล่วงหน้า

2. วิธี Beta hedge หรือ Minimum variance hedge ratio

เป็นการใช้อัตราถัวความเสี่ยงที่หาได้จากความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงราคาหลักทรัพย์อ้างอิงกับการเปลี่ยนแปลงราคาซื้อขายล่วงหน้าโดยที่ต่างจากวิธีแรกคือค่าที่ได้อาจเท่ากับหนึ่งหรือไม่ก็ได้ดังสมการ

$$\Delta S = h\Delta F \quad (2.2)$$

โดยอัตราถัวความเสี่ยง (h) ที่ดีที่สุด จะสามารถหาได้จากสมการต่อไปนี้

$$\text{Min}_h E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2] \quad (2.3)$$

โดยในสมการที่ (3) เรียกว่า Minimum variance hedge ratio และสามารถเขียนใหม่ได้ดังนี้

$$E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2] = E[\Delta S^2] - 2 \cdot h \cdot E[\Delta S \cdot \Delta F] + h^2 \cdot E[\Delta F^2] \quad (2.4)$$

สมมุติว่า $E[\Delta S] = 0$ และ $E[\Delta F] = 0$ แล้ว $\sigma_S^2 = E[\Delta S^2]$, $\sigma_F^2 = E[\Delta F^2]$ และ $\text{Cov}(\Delta S, \Delta F) = E[\Delta S \cdot \Delta F] = \sigma_S \sigma_F \rho_{S,F}$ ดังนั้นจากสมการที่ (4) คือ

$$E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2] = \sigma_S^2 - 2 \cdot h \cdot \sigma_S \sigma_F \rho_{S,F} + h^2 \cdot \sigma_F^2 \quad (2.5)$$

จากการหาค่าต่ำสุดของ $E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2]$ โดยการหา partial derivatives $E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2]$ โดยคำนึงถึง h แล้วกำหนดให้เท่ากับศูนย์ คือการทำ First Order Condition ในการหาจุดต่ำสุดนั่นเอง ดังนี้

$$\frac{\partial E[(\Delta S - h \cdot \Delta F)^2]}{\partial h} = 0$$

$$\frac{\partial(\sigma_S^2 - 2 \cdot h \cdot \sigma_S \sigma_F \rho_{S,F} + h^2 \cdot \sigma_F^2)}{\partial h} = 0$$

$$-2 \cdot \sigma_S \sigma_F \rho_{S,F} + 2h \cdot \sigma_F^2 = 0$$

$$h = \frac{\sigma_S}{\sigma_F} \rho_{S,F} \quad (2.6)$$

โดยที่ σ_S คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดซื้อขายทันที
 σ_F คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดซื้อขายล่วงหน้า
 $\rho_{S,F}$ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดซื้อขายทันทีกับการเปลี่ยนแปลงของราคาตลาดซื้อขายล่วงหน้า

ซึ่งการหาค่า h ที่เหมาะสม ทำได้โดยการถดถอยระหว่างการเปลี่ยนแปลงของราคา spot กับการเปลี่ยนแปลงของราคาสัญญาล่วงหน้าดังนี้

$$\Delta S = \alpha + h\Delta F \quad (2.7)$$

แล้วหาค่าพารามิเตอร์ของสมการนี้ด้วยวิธีกำลังสองน้อยสุด (Ordinary Least Squares, OLS) โดยที่ $\hat{h} = \frac{\sigma_S}{\sigma_F} \rho_{S,F}$

จากค่า h ที่ได้ สามารถนำไปแทนในสมการเพื่อหาค่าจำนวนสัญญาที่ผู้ประกันความเสี่ยงต้อง เปิดสถานะในด้านตรงข้ามกับสินค้าเกษตรที่ถือครองอยู่เพื่อประกันความเสี่ยง ได้จากสมการดังนี้

$$N^* = \frac{h \cdot N}{Q_F} \quad (2.8)$$

โดยที่ N^* คือ จำนวนสัญญาที่เหมาะสมในตลาดล่วงหน้าที่จะถือไว้
 h คือ อัตราส่วนต่อความเสี่ยง
 N คือ จำนวนของหลักทรัพย์อ้างอิงที่ต้องการป้องกันความเสี่ยง
 Q_F คือ จำนวนของหลักทรัพย์อ้างอิงใน 1 หน่วยของสัญญาล่วงหน้า

2.1.5 การวิเคราะห์หอนุกรมเวลา

การศึกษาข้อมูลที่เป็นอนุกรมเวลา (Time Series) มีวัตถุประสงค์เพื่อคุณลักษณะการเคลื่อนไหวของข้อมูลในแต่ละเวลา โดยพิจารณาว่าข้อมูลมีความนิ่งหรือไม่ เพราะข้อมูลอนุกรมเวลาที่สามารถนำไปใช้พยากรณ์ได้นั้นจะต้องเป็นข้อมูลที่มีความนิ่ง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทดสอบความนิ่งของข้อมูลเสียก่อน

1. การทดสอบยูนิทรูท (Unit Root Test)

ขั้นตอนการนี้เป็น การทดสอบเพื่อตรวจสอบว่าข้อมูลอนุกรมเวลานั้น นิ่ง [Integrated of Order 0 = I(0)] หรือ ไม่นิ่ง [Integrated of Order d = I(d), d > 0] การทดสอบ ยูนิทรูท นั้นสามารถทดสอบได้โดยการใช้การทดสอบ DF (Dickey-Fuller Test) และ ADF (Augmented Dickey - Fuller Test) โดยดิกกี ฟูลเลอร์ (Dickey - Fuller) ซึ่งสมมติความสัมพันธ์เป็นดังนี้ (ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, 2547)

$$x_t = \rho x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.8)$$

โดยที่

x_t	คือ	ข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรอิสระ ณ เวลา t
x_{t-1}	คือ	ข้อมูลอนุกรมเวลาของตัวแปรอิสระ ณ เวลา t-1
ρ	คือ	สัมประสิทธิ์อัตโนมัติสัมพันธ์ (Autocorrelation Coefficient)
ε_t	คือ	ความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่ม (Random Error)

โดยมีสมมติฐานการทดสอบคือ

$$H_0 : \rho = 1$$

$$H_a : |\rho| < 1; -1 < \rho < 1$$

โดยการทดสอบสมมติฐานเป็นการทดสอบว่าตัวแปรที่ศึกษา (x_t) นั้นมียูนิทรูทหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากค่า ρ ถ้ายอมรับสมมติฐาน $H_0 : \rho = 1$ หมายความว่า x_t นั้นมียูนิทรูท มีลักษณะไม่นิ่ง แต่ถ้ายอมรับสมมติฐาน $H_a : |\rho| < 1; -1 < \rho < 1$ หมายความว่าไม่มียูนิทรูท มีลักษณะนิ่ง อย่างไรก็ตามสามารถทดสอบได้อีกทางหนึ่งซึ่งเหมือนกับสมการ (2.8) กล่าวคือ

$$\Delta x_t = \theta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.9)$$

โดยที่ $x_t = (1 + \theta)x_{t-1} + \varepsilon_t$ ก็คือสมการ (2.8) นั่นเอง; $\rho = 1 + \theta$

$$H_0 : \theta = 0$$

$$H_a : |\rho| < 1; -1 < \rho < 1$$

ถ้าค่า θ ที่ได้จากสมการ (9) มีค่าเป็นลบ ρ ในสมการ (2.8) จะมิต่ำน้อยกว่า 1 ดังนั้นสรุปได้ว่า การปฏิเสธ $H_0 : \theta = 0$ เป็นการยอมรับ $H_0 : \theta < 0$ ซึ่งหมายความว่า $\rho < 1$ และ x_t มี Integration of Order Zero (Charemza and Deadman, 1992) แสดงว่า x_t มีลักษณะนิ่ง แต่หากไม่สามารถปฏิเสธ $H_0 : \theta = 0$ ได้ หมายความว่า x_t มีลักษณะไม่นิ่ง

สามารถเขียนแบบจำลองใหม่โดยหาก x_t เป็นแนวเดินเชิงสุ่มซึ่งมีค่าความโน้มเอียงทั่วไปรวมอยู่ด้วย (Random Walk with Drift) ได้ดังนี้

$$\Delta x_t = \alpha + \theta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.10)$$

และถ้า x_t เป็นแนวเดินเชิงสุ่มซึ่งมีความโน้มเอียงทั่วไปรวมอยู่ด้วย และมีแนวโน้มตามเวลาเชิงเส้น (Linear Time Trend) สามารถเขียนแบบจำลองได้ดังนี้

$$\Delta x_t = \alpha + \beta T + \theta x_{t-1} + \varepsilon_t \quad (2.11)$$

โดยที่ T = แนวโน้มเวลา ซึ่งก็จะทำการทดสอบ โดยมี $H_a : \theta < 0$ สรุปแล้ว Dickey and Fuller (1979) ได้พิจารณาสมการถดถอย 3 รูปแบบที่แตกต่างกันในการทดสอบยูนิทรุตซึ่งได้แก่

$$\Delta x_t = \theta x_{t-1} + \varepsilon_t$$

$$\Delta x_t = \alpha + \theta x_{t-1} + \varepsilon_t$$

$$\Delta x_t = \alpha + \beta T + \theta x_{t-1} + \varepsilon_t$$

จะเห็นได้ว่าจะมี θ ซึ่งเป็นพารามิเตอร์ที่สนใจอยู่ในทุกสมการ ถ้า $\theta = 0$, x_t จะมียูนิทรุต โดยการเปรียบเทียบค่าสถิติ t (t-statistic) ที่คำนวณได้ กับค่าที่เหมาะสมในตาราง Dickey-Fuller หรือเทียบกับค่าวิกฤติ Mackinnon อย่างไรก็ตามค่าวิกฤติ (Critical Values) จะไม่เปลี่ยนแปลง ถ้าสมการ (2.9), (2.10), (2.11) ถูกแทนโดยกระบวนการเชิงอัตถถอย (Autoregressive Processes)

$$\Delta x_t = \theta x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-i} + \varepsilon_t$$

$$\Delta x_t = \alpha + \theta x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-i} + \varepsilon_t$$

$$\Delta x_t = \alpha + \beta T + \theta x_{t-1} + \sum_{i=1}^p \phi_i \Delta x_{t-i} + \varepsilon_t$$

จำนวนของ Lagged Difference Terms ที่จะนำเข้ามารวมในสมการนั้นจะต้องมีมากพอที่จะทำให้พจน์ความคลาดเคลื่อน (Error Term) มีลักษณะเป็น Serially Independent และเมื่อ

นำเอา Dickey-Fuller test มาใช้กับสมการ (2.9), (2.10), (2.11) จะเรียกว่า Augmented Dickey-Fuller test (ADF) ค่าสถิติทดสอบ ADF มีการแจกแจงเชิงเส้นกำกับ (Asymptotic Distribution) เหมือนกับ DF Statistic ดังนั้นสามารถใช้ค่าวิกฤติแบบเดียวกัน (Johnston and Dinardo, 1997 อ้างถึงใน ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์, 2547)

2. ควอนไทล์เรกรेशन (Quantile Regression)

แบบจำลองควอนไทล์เรกรेशन เป็นแบบจำลองที่กำหนดค่าให้ Y เป็นตัวแปรสุ่ม โดยฟังก์ชันของความแจกแจงความน่าจะเป็น

$$F_y(y) = P(Y \leq y) \quad (2.12)$$

และกำหนดให้ τ คือ ณ ควอนไทล์ของ y โดย $0 < \tau < 1$

$$Q_y(\tau) = F_y^{-1}(\tau) = \inf\{y : F_y(y) \geq \tau\} \quad (2.13)$$

ที่กำหนดค่าให้ Loss Function คือ ลักษณะเฉพาะของ Quantile ที่พบจะลดการสูญเสียที่คาดหวังของ $Y - u$

$$\min E(\rho_\tau(Y - u)) = \min(\tau - 1) \int_{-\infty}^u (y - u) dF_y(y) + \tau \int_u^{\infty} (y - u) dF_y(y)$$

การตั้งเงื่อนไขต่อเนื่องทำให้อธิบายได้ว่า

$$0 = (1 - \tau) \int_{-\infty}^{q_\tau} dF_y(y) - \tau \int_{q_\tau}^{\infty} dF_y(y)$$

เมื่อลดสมการลงจะได้

$$0 = F_y(q_\tau) - \tau$$

$$F_y(q_\tau) = \tau$$

ดังนั้น q_τ คือ ณ Quantile ของตัวแปรสุ่ม Y รูปแบบสมการอย่างง่ายของ Quantile Regression คือ

$$q_\tau = \arg \min \sum_{i=1}^n \rho_\tau(y_i - q) \quad (2.14)$$

$$q_\tau = \arg \min \left[(\tau - 1) \sum_{y_i < q} (y_i - q) + \tau \sum_{y_i > q} (y_i - q) \right] \quad (2.15)$$

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พิรยา ชูตมยากร (2547) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างราคาข้าวตลาดส่งมอบทันทีในประเทศไทยกับราคาข้าวตลาดล่วงหน้าในต่างประเทศ โดยมุ่งทำการวิเคราะห์พฤติกรรมการส่งผ่านราคาข้าวในระดับต่างๆ ของประเทศและระยะเวลาการส่งผ่านราคาอย่างไร เพื่อที่จะทราบว่าราคาตลาดล่วงหน้าในต่างประเทศจะเป็นตัวพยากรณ์ราคาในตลาดส่งมอบทันทีในประเทศไทยได้ดีเพียงใด ซึ่งใช้ข้อมูลทุติยภูมิราคาข้าวขาว 5% รายสัปดาห์ช่วงปี 2541-2546 ที่ประกอบด้วยตลาดสำคัญ 3 ตลาดคือ ราคาที่เกษตรกรได้รับราคาขายส่ง ณ ตลาดกรุงเทพฯ และราคาส่งออก (F.O.B) โดยใช้วิธี Vector Autoregressive Model (VAR) และ Vector Error Correction Model (VEC) เพื่อศึกษาถึงทิศทางและระยะเวลาในการส่งผ่านข้อมูลราคาในระดับต่างๆ ของประเทศ จากผลการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า lags order ของสมการ VAR และ VEC ที่เหมาะสมเท่ากับ 2 และมีราคาในตลาดระดับต่างๆ มีดุลยภาพระยะยาวด้วยจำนวน cointegrating vector (r) เท่ากับ 2 และจากการศึกษาประสิทธิภาพของตลาดสรุปได้ว่าราคาข้าวตลาดล่วงหน้า Chicago Broad of Trade (CBOT) มีคุณสมบัติพอที่จะชี้้นำราคาตลาดส่งมอบทันทีในประเทศไทยได้ถึงแม้ว่าราคาอาจมีความเอนเอียงบ้างแต่ยังมีแนวโน้มที่เคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกันซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีว่าราคาในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าที่ตั้งขึ้นในประเทศไทยสามารถช่วยพยากรณ์ราคาในตลาดส่งมอบทันทีในประเทศไทย ซึ่งจะเกิดประโยชน์แก่การกระจายความเสี่ยงของผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ

เบญจมาศ รัชุน้อย (2549) ศึกษาถึงราคาสัญญาล่วงหน้าข้าวขาว 5% ประเภทข้อตกลงขนาดเล็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพยากรณ์ราคาสัญญาล่วงหน้าด้วยวิธีอาร์มา ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลรายวันของราคาสัญญาล่วงหน้า 3 สัญญา ซึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิทั้งหมด 281 ตัวอย่าง โดยเป็นข้อมูลรายวันของราคาสัญญาล่วงหน้าของเดือน มกราคม กุมภาพันธ์ และ มีนาคม 2549 ซึ่งใช้ข้อมูลเริ่มตั้งแต่วันที่ 8 สิงหาคม ถึงวันที่ 30 ธันวาคม 2548 จากการศึกษาพบว่าแบบจำลองอาร์มาที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่สามารถใช้เป็นตัวแทนราคาสัญญาล่วงหน้าข้าวขาว 5% ข้อตกลงขนาดเล็กของเดือน มกราคม คือแบบจำลองอาร์มา AR(7) MA(18) เมื่อนำไปพยากรณ์ราคาสัญญาล่วงหน้าในอีก 3 ช่วงเวลาถัดไปได้ผลคือ 11.2715, 11.2650 และ 11.2676 บาท/กิโลกรัม ในแบบจำลองอาร์มาที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่สามารถใช้เป็นตัวแทนราคาสัญญาล่วงหน้าข้าวขาว 5% ข้อตกลงขนาดเล็กของเดือน กุมภาพันธ์ คือแบบจำลองอาร์มา AR(8) MA(8) เมื่อนำไปพยากรณ์ราคาสัญญาล่วงหน้าในอีก 3 ช่วงเวลาถัดไปได้ผลคือ 11.1337, 11.1505 และ 11.1334 บาท/กิโลกรัม และแบบจำลองอาร์มาที่มีความเหมาะสมมากที่สุดที่สามารถใช้เป็นตัวแทนราคาสัญญาล่วงหน้าข้าวขาว 5% ข้อตกลงขนาดเล็กของเดือน มีนาคม คือแบบจำลองอาร์มา AR(8) MA(8) เมื่อนำไปพยากรณ์ราคาสัญญาล่วงหน้าในอีก 3 ช่วงเวลาถัดไปได้ผลคือ 11.0002, 10.9912 และ 10.9636 บาท/

กิโกลรัม ดังนั้นสามารถใช้ผลของการศึกษาไปใช้กำหนดราคาและช่วยในการตัดสินใจด้านการผลิตในอนาคตได้

จิราธิป ชนะชัย (2552) วิเคราะห์ความเสี่ยงและหาอัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์กลุ่มพลังงานในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 5 หลักทรัพย์ คือบริษัทบ้านปูจำกัด (มหาชน) บริษัทปตท. สำรวจและผลิตปิโตรเลียมจำกัด (มหาชน) บริษัทไออาร์พีซีจำกัด (มหาชน) บริษัทไทยออยล์ จำกัด (มหาชน) และบริษัทปตท. จำกัด (มหาชน) ด้วยวิธีควอนไทล์รีเกรสชัน โดยใช้ข้อมูลทศวรรษรายวันตั้งแต่เดือน พฤษภาคม 2548 ถึงพฤษภาคม 2553 จำนวนทั้งสิ้น 1305 ตัวอย่าง จากการศึกษาพบว่าสามารถใช้แบบจำลองควอนไทล์และแบบจำลอง CAPM ในการวิเคราะห์ที่ได้สองหลักทรัพย์คือ BANPU และ IRPC อีกสามหลักทรัพย์สามารถหาค่าความเสี่ยงและอัตราผลตอบแทนได้จากแบบจำลอง CAPM ในการวิเคราะห์ที่ได้แบ่งการลงทุนออกเป็นสามช่วงคือช่วงตลาดหลักทรัพย์ซบเซา (ตลาดหมี), ช่วงตลาดหลักทรัพย์ปกติและช่วงตลาดหลักทรัพย์ขาขึ้น (ตลาดกระทิง) โดยที่หลักทรัพย์ BANPU ได้ค่า B1 คือ $-1.911512, -0.246706, 0.697499$ ตามลำดับและให้ค่าอัตราผลตอบแทนจากสมการ CAPM คือ $0.078673, 0.089975, 0.096385$ ตามลำดับส่วนหลักทรัพย์ IRPC ได้ค่า B2 คือ $-1.927961, -0.385834, 0.436422$ ตามลำดับและให้ค่าอัตราผลตอบแทนจากสมการ CAPM คือ $-0.0518089, -0.0413394, -0.035750$ ซึ่งเมื่อนำค่าความเสี่ยงและผลตอบแทนของหลักทรัพย์ที่ได้มาเปรียบเทียบกับเส้นตลาดหลักทรัพย์ (SML) จะพบว่าหลักทรัพย์ BANPU, PTTEP, PTT ให้ผลตอบแทนมากกว่าผลตอบแทนของตลาด ณ ระดับความเสี่ยงเดียวกับตลาดหลักทรัพย์ ส่วนหลักทรัพย์ IRPC, TOP มีราคาสูงกว่าที่ควรจะเป็น (Overvalue)

พรศชล อุบแก้ว (2553) ได้ศึกษาราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย โดยศึกษาปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการเคลื่อนไหวของราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย และพยากรณ์แนวโน้มของราคาในอนาคตโดยใช้วิธีทางสถิติวิเคราะห์ด้วยการใช้สมการถดถอยวิธีกำลังสองน้อยสุด ซึ่งใช้ข้อมูลทศวรรษรายวัน ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมถึง 31 ธันวาคม 2552 จากการศึกษาพบว่าราคาของข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินบาทต่อดอลลาร์สหรัฐอเมริกาและมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามในช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวข้าวนาปีและข้าวนาปรัง ณ ความสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 นอกจากนี้ผลการพยากรณ์แนวโน้มของราคาข้าวขาว 5% ในตลาดสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทยในช่วงวันที่ 1 มกราคมถึง 29 มกราคม 2553 มีแนวโน้มของราคาลดลง แต่มีความผันผวนของราคาสูง